

Sterk sociaal domein als basis voor brede welvaart

Het kabinet zet in op brede welvaart, om te investeren in het Nederland van de toekomst. Brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden. Dus niet alleen materiële welvaart, maar ook zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en veiligheid. Professionals in het sociaal domein kunnen hierin een belangrijke rol spelen. Daarin moet dus worden geïnvesteerd. Maar op de vraag wat die investering oplevert is nog niet zo eenvoudig antwoord te geven.

TEKST: FRANK VAN WIJCK FOTO'S: SOCIAAL WERK NEDERLAND

Sociaal Werk Nederland stelt al tien jaar dat het met de ondersteuning in het gewone dagelijks leven van bewoners in de buurt niet goed gaat. "Iedereen begrijpt: hoe eerder je erbij bent, hoe meer schade bij mensen je voorkomt", zegt Jennifer Elich, senior adviseur bij Sociaal Werk Nederland. Het punt is alleen: dat vergt een investering in die wijkprofessionals die (gezondheids)schade bij mensen voorkomen. Schade die bijvoorbeeld ontstaat door bestaansstress. Denk aan armoede, eenzaamheid, huiselijk geweld. Dat is nu precies de expertise van sociaal werkers, die in die wijken en buurten werken en opgeleid zijn om stress te helpen voorkomen of verzachten."

Impactmeting

Wie investeert, wil echter weten wat zijn investering oplevert. En liefst op korte termijn. "Je kunt niet altijd precies meten wat je voorkomt aan schade", zegt Elich. "Impactmeting in het sociaal domein is best een uitdaging. Toch zijn er veel goede initiatieven. Zo ontwikkelt Aedes veerkrachtkaarten, die aangeven hoeveel bewoners 'kwetsbaar' zijn in een bepaalde buurt. Jb Lorenz maakt wijkscans en ook Movisie is actief om te laten zien wat er lokaal gebeurt. Door de situatie op wijkniveau in kaart te krijgen en daar voldoende en effectieve ondersteuning bij te organiseren, kan dat uiteindelijk meetbare impact opleveren. Veel sociaalwerkorganisaties gebruiken daarnaast meetinstrumenten en tevredenheidsonderzoeken, of berekenen het rendement en de impact van hun inzet

omdat die zorg voorkomt en kosten bespaart. Er komen steeds meer maatschappelijke kosten-batenanalyses. Als Sociaal Werk Nederland hebben we een dataprogramma ontwikkeld met kritieke prestatie indicatoren (KPI's) en we lanceren komend jaar een leertraject om onze leden te helpen met dit KPI-model te werken."

"Impactmeting in het sociaal domein is best een uitdaging. Toch zijn er veel goede initiatieven."

Goed begin, maar meer nodig

Er zijn dus wel mogelijkheden voor effectmeting, maar is méér nodig om zicht te krijgen op kwaliteit in de sociale basis, vervolgt Elich. "De kwaliteit van sociaal werk zit ook in het methodisch werken, het werken met effectieve interventies én goed met de gemeente afstemmen wat nodig is. Omzien naar elkaar, sociale verbondenheid creëren en vertrouwen opbouwen gaat niet in een vloek en zucht. Dat vraagt tijd en ruimte van organisaties, professionals én bewoners. Met hen moet je immers eerst in gesprek om erachter te komen wat in een buurt of voor die bewoner nodig is aan ondersteuning. Zodat je doet wat nodig is, relaties opbouwt en netwerken ontwikkelt met bewoners, de gemeente en andere organisaties in buurten. Daarbij is het hinderend als organisaties ieder

jaar opnieuw hun budget moeten aanvragen. Dat er nu een ontwikkeling is naar langlopende contracten is dus een heel goede zaak. Het is niet voor niets dat docent sociaal werk Herman de Mönink het belang van methodisch werken benadrukt en stelt dat continuïteit in het sociaal domein daarvoor een randvoorwaarde is."

Nog meer om op te lossen

Daarmee zijn de bestaande problemen niet opgelost. Verre van, want ondertussen hapert de ondersteuning in het sociaal domein en is de draagkracht in achterstandswijken afgenomen. De ambulantisering van de ggz, ouderen die langer zelfstandig thuis wonen en het feit dat statushouders vaak vooral in die wijken worden gehuisvest, spelen daarin een belangrijke rol. Elich: "Van gemeenten wordt veel gevraagd: voer de Wet inburgering uit, geef vervolg aan vroegsignalering van betalingsachterstanden, huisvest Oekraïners. Een briefje sturen met 'We krijgen een melding dat u uw zorgpremie niet betaalt. Kom eens praten', dat werkt niet. Je moet echt naar die mensen toe. Daar ligt de kracht van sociaal werk. Ook andere partijen, zoals huisartsen, woningcorporaties en wijkverpleging, zoeken steeds meer de verbinding en samenwerking met het sociaal werk. Na jaren waarin er vooral is bezuinigd op welzijn, ontmoetingsplekken en buurthuizen en sociaal werk, is het dus belangrijk dat hier nu weer volop in wordt geïnvesteerd."

Ze vervolgt: "Gedrag leer je grotendeels thuis. Veel mensen voor wie sociaal werkers een belangrijke rol spelen, hebben last van trauma en het gedrag dat ze vanuit het gezin hebben meegekregen. Wereldwijd is al zoveel kennis beschikbaar over waar de stressfactoren zitten die het gedrag van mensen met trauma beïnvloeden en welke gevolgen dit heeft voor je veerkracht, je maatschappelijke en sociale ontwikkeling, kortom: je kansen en gezondheid, tot op latere leeftijd. Als daar meer oog voor komt, werk je écht preventief. Dat is dus een bredere benadering dan een gezonde leefstijl, zoals meer bewegen en stoppen met roken. Brede welvaart zou veel meer kunnen inzetten op 'omzien naar elkaar', concreet, en breed. Bied vooral ook perspectief."

Langetermijnvisie nodig

Wie uit een intergenerationeel arm gezin komt, heeft een flinke uitdaging om tot volwaardige participatie in de maatschappij te komen. Goed onderwijs is een van de factoren die een uitweg kan bieden. Maar, waarschuwt Elich: "Dan moet je dus wel zo goed in je vel zitten dat je kunt meekomen en leren. Dit betekent dat je niet gehinderd moet worden door schaamte en stress vanwege spanningen thuis en dat je niet met een lege maag naar school gaat. Als dat de achtergrond is waartegen je als kind je identiteit hebt ontwikkeld, heb je steun, speelruimte en positieve rolmodellen in je buurt nodig. Anders ligt de route naar falen en ook naar jeugdcriminaliteit op de loer. Je hebt op scholen en in buurten sociaal werkers en jongerenwerkers nodig, dicht bij de gezinnen. Dat vraagt om een langetermijnvisie en een andere kijk op gezondheid. Meer vanuit de sociale bril." <<